

BİR İSTANBUL BEYEFENDİSİ İLHAN GEÇER

Öztürk EMİROĞLU

İlhan Geçer (1917-2004); XX. yüzyıl Türk edebiyatına şair, yazar ve yayıncı olarak katkı yapmış bir edebî şahsiyettir.¹ Her sanatkar devrinin ürünü olduğuna göre İlhan Geçer'in edebî kişiliğinin oluşmasında ve gelişmesinde de yaşadığı dönemin tarihî, siyasi, toplumsal olaylarının yanında gelenekle bağını her zaman canlı tutmasının payı yüksektir. Halk edebiyatı ve Tanzimat sonrası modern edebiyat geleneği ile bağlantılı olarak kendine mahsus şiirini romantik eda ağırlıklı kuran şairin nesirlerinde realizm etkisi ağırlıktadır. "Hisar'dan Portreler" başlıklı yazıda Gültekin Sâmanoğlu'nun yazdıkları ileri sürülen düşünceleri ispatlar niteliktedir:

"Diyebilirim ki Geçer, dünya meşgalelerinden sıyrıldığı zaman çok kuvvetli eserler verebilir. Şiirlerinde romantik görünmesine rağmen hayatta fazlasıyla realisttir. İcabında fikirlerini çekinmeden, sırasında da şaka perdesi altında, fakat muhakkak söyler. Kendisini tenkit edenlere kızdığını hiç görmedim dersem mübalağa etmiş olmam. Beğendiği şairleri küçümseyenlere fazlasıyla sinirlenir."²

Bu satırlarda da vurgulandığı gibi romantik ve realist bir edebî kişiliği olan İlhan Geçer; birey olarak ölçülü, adaletli bir İstanbul beyefendisidir.

1 Mustafa İlhan Geçer: 1917'de İstanbul'da dünyaya gelir. 20 Ocak 2004'te doğduğu şehirde hayata veda eder. İstanbul Kabataş Erkek Lisesinden mezun olduktan sonra iki yıl İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde yüksek öğrenimine devam eder. 1945-1950 yılları arasında Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünde, Ankara Radyosu'nda çalışmıştır. 1950-1961 yılları arasında Sosyal Sigortalar Kurumunda İşçi Sigortaları ile İhtiyarlık Sigortası bölümlerinde çalışmıştır. Mart 1950'de çıkan *Hisar* dergisinin kurucularından olan İlhan Geçer (1950-1957; 1964-1980) nerede ise derginin yayın hayatı boyunca *Hisar*'ın yazı işleri müdürlüğünü yapmıştır. Eserleri: *Büyüyen Eller* (1954), *Belki* (1960), *Bir Bulut Geçti* (1973), *Yeşil Çağ* (1975), *Hüzzam Beste* (1986), *Özlem Rıhtımı* (1986), *Cahit Sıtkı Tarancı* (1974), *Ömer Bedrettin Uşaklı* (1989), *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri* (1988).

2 G. Sâmanoğlu, "İlhan Geçer", *Hisar*, S. 19, Kasım 1951, s. 12.

1. Şair Olarak İlhan Geçer:

Edebiyat ortamına 1934'te *Vakit* gazetesinde çıkan "Kahverengi Gözlerin" başlıklı şiirle adım atan İlhan Geçer'in, edebi kişiliğini bulduğu *Hisar*'da yayımlanan ilk şiiri "Tahayyül"³ son şiiri ise "Masal Gibi"⁴ başlığını taşır. Hisar topluluğunun diğer şairleri gibi İlhan Geçer de edebî bakımdan geleneğin temel kolları olan halk edebiyatının yanında modern edebiyat kaynağından beslenir. Genç Kalemler hareketinden, Hecenin Beş Şairinden, Yahya Kemal Beyatlı'dan, az da olsa Ahmet Haşim'den ve Ahmet Hamdi Tanpınar'dan etkilendiği söylenebilir. Garip,⁵ sosyalist gerçekçi ve İkinci Yeni anlayışlarına ise karşı çıkar. Kültürel yönden ise İslam dini ve Türk tarihi şiirlerini ve düzyazılarını besleyen ana kaynaktır. Bu da diğer Hisarcılar gibi hem geçmiş edebiyattan hem de o edebiyatı besleyen kültür kaynaklarından yararlandığını gösterir.

"Şiir benim her şeyimdir; ümidim, tesellim ve mutluluğum"⁶ diyen İlhan Geçer, "iddialı bir kişi bir akım öncüsü" olmadığını da vurgular. "Sanat, sanat içindir" anlayışını benimseyen Geçer, şiirde ağırlıklı olarak halk ve modern şiir geleneğinden faydalanarak kendi şiirinin yapısını kurar.

*Düşün bu şehrin garip gecelerini
Düşün yalnızlıklar içinde beni
Hani bir resmim kalmıştı sende
Onu olsun yalnız bırakma emi*

"Belki" başlıklı bu şiirin dörtlülükler hâlinde yazılması ve dörtlüğün sonundaki "emi" ifadesi halk şiiri havasını çağrıştırmaktadır. Bir yandan halk edebiyatının biçim, mazmun, kalıp, ölçü, kafiye gibi özelliklerinden, diğer yandan bu edebiyatın kaynağını oluşturan halk kültüründen, gelenek ve görenekler ile diğer folklor değerlerinden faydalanır. Modern, kentli bir şair olarak yalnızlık ve aşk duygularını serbest tarzda çok işlemiş olsa da hece ölçüsüyle halk şiiri havasını sezdirenen şiirleri fazladır. "Usul Usul" başlıklı şiiri söylenenlere örnek teşkil eder:

*Katmer katmer açıl gönül bahçemde
Bir ipek çevre ol fakir bohçamda
Mecnun'um Leyla'sın dertli bahçemde
Kapımı yeniden çal usul usul'*

3 *Hisar*, S. 1, Mart 1950, s. 11.

4 *Hisar*, S. 277, Aralık 1980, s. 13.

5 İlhan Geçer, "... Hisar dergisi, yıkıcı Garip hareketine, dildeki tasfiyeciliğe, karşı bir tavırla yayın hayatına atılmıştır" ifadesiyle derginin yayınlanış sebebini açıklar. bk. *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*, Ankara, 1987, s.VIII.

6 N. Turinay, "İlhan Geçer'in Görüşleri", *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 33.

7 www.aruz.com/tsa-igeçer.htm

Bu dörtlükteki katmer katmer, ipek çevre, bohça, Mecnun ve Leyla kelimeleri bir saz şairinin mısralarını çağrıştırır. Süsten ve sanatlı söyleyişten uzak, sıradan bir insanın aşkını saf duygularla dile getirir. Duygularını; ülke gerçekliğine uygun, toplumsal değerleri istismar etmeden sevgi ve hoşgörü sınırları içinde, ideoloji cenderesine düşmeden söylemiş ve yazmıştır. “Türkiye’ m Uyanıyor” başlıklı şiirindeki mısralar ileri sürülen düşünceleri ispatlar niteliktedir:

*Keyfince akmayacak gayrı
Seyhan, Sakarya, Tunca.
Alabildiğine yeşermiş tohum
Rahat topraklar boyunca*

*Kemirmiyor yeşil kurt, pembe kurt
Gönlümce büyümede pamuk;
Mesut günlere doğru Türkiye’ m
Aydınlık ufuk⁸*

Şair, burada Türkiye’ nin imar edilişinden duyduğu mutluluğu dile getirir. Anadolu’ nun modernleşmesinden ve gelişmesinden memnun olan İlhan Geçer; Anadolu insanının derdini dert, sevincini sevinç edinmiştir. Bu mısralar, Faruk Nafiz Çamlıbel’ in “Sanat” başlıklı şiirinde formülleştirdiği yazılmamış destan olan Anadolu’yu işleme anlayışının ürünü olarak görülebilir.

İlhan Geçer, modern dönem şairi olarak bazı şiirlerinde hayat karşısında olumsuz tavır almış ve mutsuz tablolar çizmiştir. Ancak hüznün şiirlerinde bile lirik söyleyiş dikkat çeker. Şu dörtlükte görüldüğü gibi:

*Yaz sularında yakamoz saçlarımız
Şehnaz yüzünüz dolu ama asma bahçeler
Haziran saksılarda gül gül açınız
Düşmesin gönlünüze esmer geceler⁹*

Buradaki yakamoz saçlar, şehnaz yüz, asma bahçeler, esmer geceler dörtlüğe lirik, romantik ve modern bir şairin mısraları edası vermektedir. Şehir hayatı ve şehirler İlhan Geçer’ in pek çok şiirine konu olur. Bilhassa İstanbul’ un, Bursa ve Ankara’ nın değişik semtleri ve özellikleri mısralarına yansır. Modern zaman şairleri kişisel ızdıraplarına veya neşelerine zaman zaman yaşadıkları mekânları, eşyaları ve coğrafyaları katar. İlhan Geçer’ in mısralarına da değişik renkleriyle yansıyan ve kendisine ilham kaynağı olan

8 www.aruz.com/tsa-igeçer.htm

9 “Şehnaz Beste”, *Bir Bulut Geçti*, Ankara 1973, s. 8.

çekirdek veya geniş mekânlar vardır. Şairin pek çok şiirinde, İstanbul'un değişik semtleri ve özellikleri mısralarını süsler. "Dönsen Şafaklarda" başlıklı şiirde, İstanbul'dan ayrılışına Kızkulesi ile birlikte balıklar ağlasa dahi beklediğinin peşine yollara düşmekte kararlıdır:

*Çocuk türkülerimin içinden çıkıp gelsen
Bana kederlerin en güzelini getirsen
Sonra İstanbul'u bırakıp gitsem
Kızkulesi sırlıklam ağlasa
Karidesler pırl pırl balıklar ağlasa
Bulanık güneşlerde düşsem yollara¹⁰*

İstanbul'dan çocukluk türkülerindeki kederli ortam için ayrılmak isteyen şair; Hisarcıların yıllarını geçirdikleri kent olan Ankara'nın semtleri, caddeleri, binaları, parkları ve insanların işlediği "Bir Şehrin Hikayesi" başlıklı şiirde gözlerinin önünde canlanan Ankara'yı anlatır:

*Şimdi Altındağ'da akşam olmaktadır
Koyu gölgeler düşmüş sokaklardan.
İşçiler odacılar ellerinde ekmek soğan
Gecekondularına yollanmaktadır.*

Bu alıntılarda da görüldüğü gibi Geçer'in bazı mısralarındaki tekrarlar "Kızkulesi sırlıklam ağlasa / Karidesler pırl pırl balıklar ağlasa" lirizmin zayıflığına, söyleyişte düşüşe ve özensizliğe yol açmaktadır.

İlhan Geçer'in şiirlerinde tarihe yaklaşım; Y. Kemal Beyatlı çizgisinde ırkçı olmayan kültür ve sosyolojik milliyetçilik esasına dayanır. Anadolu'nun yurt yapılışından hareketle ve İslamiyet sonrası ağırlıklı olmak üzere tarihten güç alma anlayışını benimsemiştir. Toplumsal hafızayı canlı, geçmiş ve hâl arasında bağlantı kurup geleceğe ışık tutmak için tarihe önem vermek gerektiği İlhan Geçer'in şiirlerinde ve pek çok yazısında dile getirilir. Tarihin, şiir, hikâye, roman gibi edebiyat ürünlerini zenginleştirdiğini vurgular. Bu yüzden onun temel temalarından biri tarihtir. Bursa ile ilgili yazdığı şiirinde savaş sahneleriyle birlikte tarihteki zaferler gözlerinin önünde canlanır:

*'Gümüştü' fecirle tutuşan kümbet
Fani zaman akar 'Nilüfer'
Türbelerde hâlâ mukaddes nöbet
Ova, fethin nal seslerini dinler¹¹*

10 www.aruz.com/tsa-igeçer.htm

11 www.aruz.com/tsa-igeçer.htm

Şair bu mısralarda muhteşem tarihi, parlak maziyi, övünülecek bir değer olmasının yanında ders alınıp büyük işler yapmak için güç kaynağı olarak görür. “Hatıralar Şehri” başlıklı şiirindeki bu mısralar, Tanpınar’ın “Bursa’da Zaman” şiirine bir nevi nazire mahiyetindedir:

*Mahzun servilerde uhrevî sada
Mesut yalnızlığında Emirsultan.
Hatıralar şehri zümrüt Bursa’da
Rüzgarların kanadındadır zaman¹²*

İlhan Geçer’in şairliği çok kuvvetli, çarpıcı bir yükseklikte değildir çünkü şiirlerinde yer yer özensiz söyleyişler, sıradan mısralar vardır. Şiirlerinin çoğunda karamsar bir hava hakimdir. Bu yüzden şair dış dünyadan kaçıp iç dünyasına kapanır.

2. Nesir Yazarı Olarak İlhan Geçer

Nesir yazarı olarak İlhan Geçer en velud dönemini *Hisar* dergisinin yayımlandığı yıllarda (1950-1957, 1964-1980) yaşar çünkü çeyrek asırlık bir sürede 156 şiirden başka 66 yeni yayın tanıtım yazısı, 47 eleştiri, makale, polemik yazısı, 17 süreli yayın değerlendirmesi ve 1 röportaj olmak üzere toplam 131 düz yazı yayımlamıştır. *Hisar*’da uzun yıllar “Yeni Yayınlar” sayfasını hazırlar ve pek çok sanatkarın ürününü tanıtır. Ayrıca süreli yayın tanıtımları da yazmıştır. Sanat ve edebiyat dergileri hakkında yazdığı bir değerlendirmesinde, *Kaynak* dergisi hakkında şunları yazar:

“Kaynak adlı bir şiir dergisi var. Heveskârların alt alta dizilmiş bozuk düzen cümlelerini yayınlamak suretiyle edebiyatımıza bir hayli yararlı olmaktadır. Kaynakçıların haklarını yemek istemeyiz. Bu kırık dökük şiirler arasında, zaman zaman gerçek şiirin pırıltılarını aksettirenlere de rastlıyoruz...”

Bu dergi yeniliği şekilsizlikte arıyor. Onlarca, klâsik şekil ve vezinlerle şiir yazarlar eskidir, eskiyi savunurlar. Şiir dergilerinde zaman zaman bu gibi hikmetlere de yer vermektedirler. Yeniliğin ruhta ve muhtevada olduğunu anlamıyacak, kabul etmeyecek kadar dar görüşlü olan bu gibi sözde sanatçılarla tartışmak da faydasızdır.”¹³

Hisar tarafından düşük yoğunlukta polemik anlayışına karşılık *Kaynak* dergisinde de aynı tavır takınılır yani birbirlerine cevap vermeye tenezzül etmemek anlayışıyla tartışma ve polemikler asgari seviyede devam eder. İlhan Geçer’in *Yeni Ufuklar* dergisinden Selim İleri ile giriştiği polemik ve tartışma

¹² www.aruz.com/tsa-igeçer.htm

¹³ İ. Geçer, “Sanat Dergileri”, *Hisar*, S. 14, Haziran 1951, s. 2.

yazıları 1970’li yılların başına kadar devam eder. Ayrıca *Yordam* dergisinden Hüseyin Contürk’le de tartışma ve polemiklere girer ama bu polemiklerin hiçbiri uzun sürmemiştir.

İlhan Geçer, tanıtım yazılarını ve makalelerini gerçek adıyla yayımlarken eleştiri ve polemik yazılarında “Bülent Nafiz”¹⁴ takma adını kullanır. *Hisar* dergisinde eleştiri ve polemik yazılarında sadece İlhan Geçer değil, Tarık Buğra: Mehmet Nazım, Süleyman Yücel, Ümit Meriç ise birkaç yazısında Zeynep İdrisoğlu takma adlar kullanırlar. Dergide Bülent Nafiz, Mehmet Nazım, Süleyman Yücel takma adlarının Mehmet Çınarlı’ya ait olduğunun zannedilmesi üzerine, Çınarlı takma adla yazı yazmayı yasaklar.¹⁵

Hisar’ın bazı sayıları ile ilgili olarak Hisarcıların kendileri, zaman zaman takma adlarla değerlendirmeler yazmışlardır. Örneğin “Bülent Nafiz” takma adıyla İlhan Geçer bir yazısında kendi dergileri ile ilgili şunları yazar: Üç aydır Ankarada temiz ve olgun bir sanat dergisi çıktığını, bu ciddiyet ve olgunluktan memnun olduğunu ancak, derginin yayın hayatını devam ettirememesinden endişe duyduğunu kaydeder. Endişesinin, sanat ve edebiyatın anlamsız ve boş bir uğraş olarak görülmesi, sanata ve sanatçıya değer verilmemesinden kaynaklandığını belirten yazar, insanların sanata ilgi göstermemelerini de “İkinci Dünya Savaşı”nın insanlar üzerinde yaptığı olumsuz etkiye bağlar. Buna rağmen ümitsiz olmadığını *Hisar* gibi oluşumların ilerideki olumlu gelişmelerin hazırlayıcısı olacaklarını vurgular. *Hisar*’ın üçüncü sayısında yazı ve şiirleri bulunan imzalarından birer cümle ile bahseder ve dergide şimdiye kadar biri çeviri üç hikâye yayımlandığını ve o dönemin genç hikâyecilerinden en güçlüsünün Tarık Buğra olduğunu iddia eder. Dergideki şairler grubunun hedeflerini ise şöyle açıklar: “... Başlarında şair Munis Faik Ozansoy olduğu halde genç neslin kuvvetli kalemleri bir arada. Hemen hepsi divan edebiyatı ile halk edebiyatını doğurmağa çalışıyorlar. Ne eskiyi tekrar, ne de modayı taklit; sadece bu milletin edebiyatına kıymet yolunda yürümektedirler.”¹⁶

Yazının devamında M. Faik Ozansoy ve Mehmet Çınarlı’nın aruzu ustalıklı kullandıklarından söz eder. Osman Attila ve daha önce *Çınaraltı* dergisinde şiirleri yayınlanan Feyzi Halıcı, Mustafa Necati Karaer, Gültekin Sâmanoğlu, Bekir Sıtkı Erdoğan’ın derginin üçüncü sayısında yer alan şiirle-

14 Mehmet Çınarlı’nın bana anlattığına göre, “Bülent Nafiz” takma adı İlhan Geçer’e aittir. Bu adla yazdığı bugüne kadar açıklanmamıştır. bk. Ö. Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu*, 2. baskı, Ankara 2007, s. 240. (15 Mayıs 1997 tarihli görüşme notlarından.)

15 Bu konuda geniş bilgi için bk. *Sanatçı Dostlarım*, s. 126-127.

16 B. Nafiz Arseven, “Edebiyat Dergileri”, *Kudret*, S. 830, 12.5.1950, s. 2.

rinden örnekler verir. Fikret Sezgin, Osman Fehmi Özçelik, Yahya Benekay, Rıza Polat Akkoyunlu ve Hasan İzzet Arolat'tan övgüyle söz ederek yazısını bitirir.

İlhan Geçer, kültür sanat hayatı ve yayınlar üzerine yazılarını sadece *Hisar*'da değil başka süreli yayımlarda da yayınlar. *Ortadoğu* gazetesinde "Sanat-Edebiyat" köşesinde yer alan bir yazısında *Hisar*, *Türk Dili*, *Yeni Ufuklar* dergilerinde yer alan bazı şiir ve yazılar üzerine bir değerlendirme yapar. Bu değerlendirmenin *Hisar* ile ilgili bölümünde serzenişte bulunur. Derginin, Nisan 1974 sayısında oldukça güzel şiirler ve önemli yazılar olduğu hâlde, bazı eleştirmenlerin -daha önceki sayılarda olduğu gibi- yine dergiyi görmezlikten geleceklerini ve böylece şartlanmış olduklarını göstereceklerini kaydeder:

"...Sosyalizmin, Marksizmin tekdüze ve yavan sanat görüşünde olmaları aforoz etmişlerdir. Çünkü adlarını ağızlarına almazlar. Onlara kör ve sağır kaldığı bu şiirlerden bazı mısralar sunuyorum. Takdir sizlerin."¹⁷ Mehmet Çınarlı,¹⁸ Gültekin Sâmanoğlu,¹⁹ Mustafa Necati Karaer,²⁰ Nüzhet Erman²¹ ve Bekir Sıtkı Erdoğan²² gibi şairlerin şiirlerinden örnekler verir. Değerlendirmesini, dergide başarılı hikâyeleriyle dikkat çeken Şevket Bulut'un kısa zamanda edebiyat dünyasında kendisini kabul ettireceğini kaydederek bitirir.

İlhan Geçer; nesir yazarı olarak sadece edebiyat konusunda değil, musiki, resim gibi güzel sanat dallarında kültür ve sanat hayatının farklı alanlarını yazılarına konu etmiştir. Türk musikisini reddedenlere, bu musiki bizim değildir, bayağıdır diyenlere bir yazısında şöyle cevap verir: "Her milletin kendi müziğindeki seslerde kültürü, sanatı, tarihi, sevinci, ıstırapı velhâsıl her şeyi duyulur."²³ Geçmişe eskiye dayanan milletlerin yüzyıllardan beri sürüp gelen bir müziğinin olduğunu ancak bazı gazete ve dergilerin bu müziği inkâr ettiklerini kaydeder. *Beş Sanat* başlıklı derginin her sayısında garazkârane bir tavırla ve kasıtlı olarak Türk müziğinin baltalanmaya çalışıldığına dikkat çeker. "Dede Efendiler, Itriler, Dellâlzadeler, Üçüncü Selim, Sadullah Ağâ" gibi büyük Türk bestecilerinin hayatlarını, eserlerini bilmeyenlerin onları cahillikle, yobazlıkla ve "şehveti gıcıklayan eserler yapmakla itham ederken,

17 "Dergilerle Gelen", *Ortadoğu*, S. 2349, 14.4.1974, s. 6.

18 bk. "Sevince Yol Bulalım", *Hisar*, S. 198, Mart 1974, s. 7.

19 bk. "Nöbet Tutmak", *Hisar*, S. 198, Mart 1974 s. 9.

20 bk. "Ağır Sular Yorgunuyum", *Hisar*, S. 198, Mart 1974, s. 5.

21 bk. "Yunanca'da (Z) Harfî", *Hisar*, S. 198, Mart 1974, s. 11.

22 bk. "Rihtim Nöbeti", *Hisar*, S. 198, Mart 1974, s. 13.

23 "Musikimize ve Hikâyeciliğimize Dair", *Hisar*, S. 15, Temmuz 1951, s. 6.

acaba bu sayın yazarların yüzleri kızarmıyor, yürekleri sızlamıyor mu?” diye sorar. Türk müziğine bu şekilde yapılan saldırıların onu kavrayamamaktan kaynaklandığını belirterek her alanda olduğu gibi müzikte de körü körüne Batı taklitçiliği yapıldığını, bu mantığa bir anlam veremediğini kaydeder.

Beş Sanat dergisinde Türk müziği hakkında ileri sürülenlere bu alanın ünlü teorisyenlerinden Mesut Cemil Bey’in Türk müziği hakkında yazdıklarından alıntılarla cevap verir.²⁴ Türk müziğini duyan Batılıların hayranlıklarını ifade ettiklerini kaydeder. Bu hususta Mesut Cemil Bey’in bir anısından söz eder: 1947 yılında, İngiltere’nin Ankara Büyükelçisi ve eşi Lady Kelly’nin, “Tarihî Türk Musikisi Korosu”nu dinledikten sonra, bir orkestranın vereceği konseri; “O kadar ince ve rakik musikîden aldığım intibaa bu kuvvetli âletler tarafından çignenmesine tahammül edemem” diyerek dinlemediklerini yazar. Böylece Batılılar tarafından Türk müziğinin anlaşılıp beğenildiğine bu hadiseyi örnek verir. Radyolar da Türk müziğine daha çok yer verilmesinin doğal olduğunu belirttikten sonra yazıyı şu ifadelerle sonlandırır: “.. Yalnız Türk musikîsi derken içkili gazinolarda söylenen, ara sıra radyo programlarında da yer alan adî piyasa şarkılarını kastetmiyoruz. Bu dejenerer musikînin biz de düşmanınız.”²⁵

3. Yayıncı ve Yönetici Yönüyle İlhan Geçer

Hisar dergisinin yayın hayatına başlamasında ve *Hisar* topluluğun oluşmasında önemli rolü olanlardan biri İlhan Geçer’dir. Derginin sorumlu müdürlük görevini en uzun süre üstlenen kişi olarak derginin yayın hayatını sürdürmesinde büyük emeği geçer.²⁶ *Hisar*’da yayım müdürlüğünün yanında

24 İlhan Geçer’in yazdıklarına dayanarak oluşturulan ve Türk müziği hakkında günümüzdeki tutum ve davranışlara da bir uyarı niteliği taşıyan Mesut Cemil Bey’in görüşleri şöyledir: “Sathı ve umumi bir anlayışa göre Avrupalılar ve zihniyetteki mahdut bir Türk zümresi için Türk musikîsi bir çok artık ikili fasılları ihtiva eden, tek sesli hüzmün verici bir musikîdir. Bu umumi intibaa, ekseriye ezbere olarak, bu musikînin çeyrek sesleri ihtiva ettiği ilave edilir ve bu hal de bir garabet gibi görülür. Halbuki bu musikîde, onun daha yakından tanıyanlara göre, artık ikiliden başka çok daha karakteristik başka entervaller olduğu gibi bu artık ikili hiçbir zaman Avrupalıların kullandıkları sert enterval değildir. Pes ve tiz uçlarından içeriye doğru itilerek çok yumuşatılmış ve tatlılaştırılmış bir artık ikilidir. Bu musikînin tek sesli oluşu ise kendisine mahsus ayırıcı karakteridir. Öyle bir karakter ki, onu bu tek sesliliğinden ayırdığımız dakikada bütün özel ve çekici vasıflarını kaybetmeğe mahkumdur. Şu halde bu şartlar altında monodik karakterini bir eksiklik gibi saymamak lazım gelir. Armoni ve polifoniden uzak olduğu halde değerleri polifonik vasıfta bir çok eserlere kat kat faik olan musikî eserlerinin yeryüzünde mevcut olmuş bulunması da esasen bir bakıma monodik ve polifonik üslupların mücerret değerler halinde ve kesin olarak mütalaasındaki tehlikeleri daima ispat etmiştir. Türk musikîsi ses sisteminde bir oktav yirmidört eşit olmayan tañi derecelere ayrılır.” (“Musikîmize ve Hikâyeciliğimize Dair”, *Hisar*, S. 15, Temmuz 1951, s. 6.)

25 agy., s. 6.

26 İlhan Geçer, bir yazısında, “Dergiyi çıkarırlar o gün olduğu gibi bugün de para veya şöhrat kazanmaya önem vermiyorlar. Amaçları memleketin sanatına gerçekten hizmet etmek, çorbaya bir parça tuz ekleyebilmektir” demektedir. bk. “Hisar”, *Millî Kültür*, S. 160, Şubat 1976, s. 241.

yazı kurulunda da görev almıştır. Derginin dizgi, baskı ve dağıtımında kı-sacası dergi ile ilgili her türlü işte Mehmet Çınarlı'nın yanında İlhan Geçer vardır. Biyografiler, I. yayın döneminde, "Hisar'dan Portreler" başlığı altında verilir. Portreleri genellikle Gültekin Sâmanoğlu ve İlhan Geçer hazırlar. Derginin I. yayın döneminde çok çalışan İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı'nın belirttiğine göre, II. yayın döneminde aynı gayreti gösteremez. Buna sebep olarak sağlık durumu ve aile hayatının yanında tembelliği ve üşengeçliğini gösteren Mehmet Çınarlı şunları yazar:

"... İlhan Geçer, ikinci dönemde (1964'ten bu yana) kendisini dergi işle-rinden bir çeşit emekliye ayırdı. Benim, hemen her gün o işlerle uğraştığım akşam saatlerinde, idarehanemize geldiği pek görülmez."²⁷

Mehmet Çınarlı, böyle yazmış olsa da kendisi ile görüşmemde şu ifadeler-i kullanmıştır: "Derginin yayını sürdürmesinde benden sonra en büyük gayret İlhan Geçer'e aittir. Sorumlu müdürlük görevini yürütenlerin hiç biri İlhan Geçer kadar dergiye emek vermemişlerdir."²⁸

Hisar dergisinin yayınlanmasında önemli bir mekân olan Ankara Uluş'taki İstanbul Pastahanesi, İlhan Geçer'in de pek çok edebiyatçı ile ta-nıştığı bir mekândır. Bu mekânın özellikleri hakkında şunları yazar: "Gü-nün 24 saatinde açıktı. Müşteriler çay içmek mecburiyetinde değildi. Ancak isteyene yiyecek, içecek bir şeyler getirilirdi. Oyun oynanmazdı. İstanbul Pastahanesi'nin bir başka özelliği de Ankara'daki sanatçıların bu pastahane-ye devam etmeleriydi. Başka yerden gelen sanatçılar da buraya uğramadan edemezlerdi."²⁹

İlhan Geçer, yayıncılığının yanında sivil toplum kuruluşlarında yöneti-cilik de yapmıştır. Sanat Sevenler Derneği ile 1975'te kurulan ve II. Başkan olarak görev yaptığı Sanat Derneği hakkında şunları yazar: "Önce Sanat Se-venler Derneği ile çok kısa ömürlü Sanat Derneği arasında bir yakınlık ve bağlantı mevcut değildi. Bu iki derneğin gaye ve hareket tarzları da çok farklı idi. Her iki dernekte de Hisarcılardan kurucular bulunmasına rağmen, bu derneklerin Hisar'ın paralelinde oldukları söylenemez. Bazı noktalarda ya-kınlık ve beraberlikleri varsa da bu bir hısımlık bağı değildir. Sanat Sevenler Derneği'nin kendine göre bir havası vardı. Sanat orada ikinci plânda kalıyor.

27 *Sanatçı Dostlarım*, s. 64.

28 (15 Temmuz 1996 tarihli görüşme notlarımdan.)

29 R. Sağ, *Osman Attila Anılar Belgeler*, Ankara 1995, s. 93. Bu kitapta Şemsi Belli'de pek çok şair ve yazarın tanışma ve toplanma yeri olarak İstanbul Pastanesi'ni belirterek hatırladığı kadariyle müdavimleri şöyle sıralar; "İlhan Geçer, Halil Soyuer, Mehmet Çakırtaş, Rıza Polat Akkoyunlu, Ahmet Tufan Şentürk, Osman Attila ve pek çok genç şair." s. 69.

Daha çok bir süs ve çeşni niteliği taşıyordu. Yavuz Bülent Bakiler'in başkan, benim ikinci başkan olduğum Sanat Derneği, iyi niyet ve amaçlarla kuruldu ise de, gereği gibi teşkilatlanamadığı, yeteri kadar çalışacak elemana sahip bulunmadığı ve maddi imkânları çok az olduğu için bir varlık gösterememiş, tesirli olamamış ve kısa bir süre sonra da kapanmıştır"³⁰

Sivil toplum kuruluşlarında yöneticiliği şairliği ve yazarlığı kadar uzun ömürlü olmamıştır.

Sonuç

Sanat eserleri; meydana geldikleri devrin tarihi ve kültürel olaylarından, sanatkarların karakterlerinden, toplumsal ilişkilerden izler taşır. Edebiyat eserlerindeki bu izleri takip etmek ve ortaya çıkarmak edebiyat bilimi açısından bir zorunluluktur. Bu bağlamda bu incelemede, şehirli bürokrat şair ve yazar olarak İlhan Geçer'in edebi kişilik olarak beslendiği kaynaklar gösterilmeye çalışılmıştır. "Yeni gelenekçi" bir şair olarak, "sanat için sanat" anlayışıyla geçmişe ve geleneklere saygılı,³¹ estetik ölçülerden uzaklaşmamak kaydıyla toplumsal sorunları ideolojilere bulaşmadan yansıtmaya gayret etmiştir.

İlhan Geçer; şiir ve nesirlerinde Türkçenin ifade gücünü iyi kullanmaya çalışan, söyleyeceklerini süse boğmadan sade dille ifade eden bir şair ve yazardır. Türk toplumunun dinî, millî değerlerine saygılı ve hem toplumla hem de sosyal süreçlerle uyumlu bir birey ve edebî kişilik olarak eserler vermiştir. Hem şiir hem de düz yazılarında bir ayağını gelenek çizgisinde tutarak, suniliğe düşmeden maziden aldığı ilham ile bireysel duygularını kendine özgü bir dille yazmıştır. Ömrünün sonuna kadar bu çizgide ürünler verir ve şiir kitaplarının yanında Cumhuriyet Dönemi şiir antolojisi de hazırlamıştır. İlhan Geçer; XX. yüzyıl Türk edebiyatına hem şair hem yazar olarak emek vermiş, 70 yıl şiir ve yazılar yazmış biri olarak edebiyat tarihindeki yerini almıştır.³²

30 N. Turinay, "İlhan Geçer'in Görüşleri", *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 33.

31 İlhan Geçer, "Bir Yeni Dünya Kurmuşum", *Hisar*, S. 200, Mayıs 1974, s. 10.

32 Hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bk. Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, C. 4, 8. b., İstanbul 1991, s. 274-277; B. Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 11. b., İstanbul 1983, s. 168; M. Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 4. b., İstanbul 1984, s. 467-472; M. Çınarlı, *Sanatçı Dostlarım*, İstanbul 1979, s. 53-66; M. Çınarlı, "İlhan Geçer", *DTEA*, C. 3, İstanbul 1979, s. 310.

Kaynakça

- ÇINARLI, Mehmet, *Sanatçı Dostlarım*, İstanbul 1979.
- EMİROĞLU, Öztürk, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri*, II. Baskı, Ankara 2008.
- GEÇER, İlhan, Bülent Nafiz Arseven, “Edebiyat Dergileri”, *Kudret*, S. 830, 12.5.1950, s. 2.
- _____, “Sanat Dergileri”, *Hisar*, S.14, Haziran 1951, s.2.
- _____, “Uzak Hatıralar”, *Hisar*, S. 165, Haziran 1971, s. 23.
- _____, “Şehnaz Beste”, *Bir Bulut Geçti*, Ankara 1973, s. 8.
- _____, “Bir Yeni Dünya Kurmuşum”, *Hisar*, S. 200, Mayıs 1974, s. 10.
- _____, “Dergilerle Gelen”, *Ortadoğu*, S. 2349, 14.4.1974, s. 6.
- _____, “Hisar”, *Millî Kültür*, S. 160, Şubat 1976, s. 241.
- _____, *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*, Ankara 1987.
- Mesut Cemil, “Musikimize ve Hikâyeciliğimize Dair”, *Hisar*, S. 15, Temmuz 1951, s. 6.
- SAĞ, Rahim, *Osman Attila Anılar Belgeler*, Ankara 1995, s. 93.
- SÂMANOĞLU, Gültekin, “İlhan Geçer”, *Hisar*, S. 19, Kasım 1951, s. 12.
- TURINA, Necmettin, “İlhan Geçer’in Görüşleri”, *Türk Edebiyatı*, S. 120, Ekim 1983, s. 33.
- www.aruz.com/tsa-igeçer.htm